

Lower Secondary Student Characteristics Development Model According to the Royal Policy on Education of Educational Institutions under the Secondary Educational Service Area Office Maha Sarakham

Suriya Thongboonma¹ Kritkanok Duangchatom² and Chayakan Ruangsuwan³

¹Student of Doctor of Educational Administration, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

^{2,3} Lecturer in the Department of Educational Administration, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand

¹E-mail: suriya.t004@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-2642-0331>

²E-mail; Thekong-123@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-3540-0783>

³E-mail; chayakan@rmu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5265-401X>

Received 29/04/2024

Revised 14/05/2024

Accepted 17/07/2024

ABSTRACT

Background and Aims: The students who follow the lower secondary level of the Royal Policy on Education are responsible, flexible, and well-rounded due to the comprehensive approach taken in teaching. This all-encompassing growth is necessary to achieve personal fulfillment and to promote a progressive, enlightened society. This paper aims to (1) study elements, indicators, and approaches to develop lower secondary student characteristics according to the royal policy on education of educational institutions, (2) create a lower secondary student characteristics development model according to the royal policy on education for educational, (3) study outcome of implementation of the created lower secondary student characteristics development model according to the royal policy on education, And (4) evaluate the implemented lower secondary student characteristics development model. This research was hold in the area of Secondary Educational Service Area Office Maha Sarakham.

Methodology: The research was conducted according to the determined research and development process, which was divided into 4 stages. The equipment used in analyzing the collected quantitative and qualitative data in this research were 5-point rating scale surveys, 5-point rating scale evaluation forms, and scoring rubrics forms. Percentage, mean, and standard deviation were used as the research statistics.

Results: It was found that the lower secondary student characteristics according to the royal policy on education of educational institutions under the Secondary Educational Service Area Office Maha Sarakham: 1) The Right Attitude Towards the Country with 4 indicators—1.1) Be knowledgeable and understanding of the Nation, 1.2) Adherence to religion, 1.3) Be loyalty to

the Monarchy, and 1.4) Be generous to own family and community, 2) Stability and Morality of Life Foundation with 4 sub-indicators—2.1) Be able to tell good from bad, 2.2) Behave well and properly, 2.3) Refuse to participate in any wrong or sinful actions, and 2.4) Encourage good people in nation, 3) Employability and Career with 3 sub-indicators—3.1) Raise your children or train them to love working and being earnest to succeed, 3.2) Practice both inside and outside the class emphasizing on teamwork and career success, and 3.3) Support new graduates with career opportunities so that they could provide for self and family, and 4) Good Citizenship with 3 sub-indicators—4.1) Being a good citizen is everybody's responsibility, 4.2) Family, educational institutions, and workplace shall give everyone opportunity to become a good citizen, and 4.3) A good citizen means “never hesitate to be helpful for the nation,” such as helping with volunteer work, community service, and charity with kindness and generosity.

Conclusion: Four main areas are prioritized in Maha Sarakham's Royal Policy on Education for Lower Secondary Students: developing a proper national attitude, maintaining stability and morality, advancing employability and career readiness, and promoting good citizenship. These qualities are intended to foster the development of intelligent, moral, diligent, and community-minded people.

Keywords: Royal Policy on Education; Model Development; Student Characteristics

รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้าน การศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

สุรียา ทองบุญมา¹ กฤษณก ดวงชาทม², และชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ³

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: นักเรียนที่ปฏิบัติตามพระบรมราโชบายอันทรงคุณค่าด้านการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความรับผิดชอบ ยึดหยุ่น และรอบรู้ เนื่องจากใช้วิธีการสอนที่ครอบคลุม การเติบโตที่ครอบคลุมทุกด้านนี้จำเป็นต่อการบรรลุผลสำเร็จส่วนบุคคล และเพื่อส่งเสริมสังคมที่เจริญรุ่งเรืองและรอบรู้ ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม (2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน (3) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน และ (4) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของ

ระเบียบวิธีการวิจัย: ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยดำเนินการวิจัยจำแนกเป็น 4 ระยะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบ rubric สกอร์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย: องค์ประกอบคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตาม พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษา มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านการมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ได้แก่ 1.1 ความรู้ความเข้าใจต่อชาติบ้านเมือง 1.2 ยึดมั่นในศาสนา 1.3 มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ 1.4 มีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชน 2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มีคุณธรรม ได้แก่ 2.1 รู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด-ชอบ/ชั่ว-ดี 2.2 ปฏิบัติแต่สิ่งที่ชอบ สิ่งที่ดีงาม 2.3 ปฏิเสธสิ่งที่ผิด สิ่งชั่ว 2.4 ช่วยกันสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง 3. ด้านการมีงานทำ- อาชีพมี ได้แก่ 3.1 การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัว หรือการฝึกฝนอบรมให้เด็กและเยาวชนรักงานสุ้งงาน ทำงานสำเร็จ 3.2 การฝึกฝนอบรมมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนทำงานเป็น และมีงานทำในที่สุด 3.3 ต้องสนับสนุนผู้สำเร็จหลักสูตรมีอาชีพ มีงานทำ 4. การเป็นพลเมืองดี ได้แก่ 4.1 การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน 4.2 ครอบครัว-สถานศึกษา และสถานประกอบการต้องส่งเสริมให้ทุกคนมีโอกาสทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี 4.3 การเป็นพลเมืองดี คือ เห็นอะไรที่จะทำเพื่อบ้านเมืองได้ก็ทำ

สรุปผล: นโยบายอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านการศึกษาสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของรัฐมหาสารคามให้ความสำคัญ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง-มี

คุณธรรม ด้านการมีงานทำ-อาชีพมี และการเป็นพลเมืองดี คุณสมบัติเหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคนฉลาด มีคุณธรรม ขยัน และมีน้ำใจต่อชุมชน

คำสำคัญ : พระบรมราโชบายด้านการศึกษา; การพัฒนารูปแบบ; คุณลักษณะของนักเรียน

บทนำ

กลุ่มโรงเรียนพระราชดำริและโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์ โดยได้รับพระมหากรุณาธิคุณทรงรับเป็นโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์หรือพระราชูปถัมภ์ จำนวน 80 โรงเรียน กลุ่มที่ 2 กลุ่มโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติในโอกาสต่าง ๆ จำนวน 97 และกลุ่มที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จำนวน 28 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 205 โรงเรียน โดยจะมีคำขวัญร่วมกัน คือ รักศักดิ์ศรี มีคุณธรรม นำวิชาการ สืบสานงานพระราชดำริ มีเป้าหมายหลัก 2 ประการ คือ ประการแรก ความเป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรี มีจิตอาสาเสียสละ และเคารพซึ่งกันและกัน มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สืบสานวัฒนธรรมไทย ประการที่สอง การบริหารโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นต้นแบบที่ดีในสังคมได้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางทศนคติความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็พบเช่นเดียวกันในกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ จากการศึกษาสภาพคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนจากแบบบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนที่กระทำความผิด ของงานปกครองของโรงเรียน จากการสอบถาม การสังเกตพฤติกรรม จากคณะครูในโรงเรียน และภาพสะท้อนจากชุมชน พบว่านักเรียนในโรงเรียนจำนวนไม่น้อย มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็น เรื่องของการไม่เข้าร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่ทางโรงเรียนกำหนด เช่น มาโรงเรียนสาย ไม่เข้าเรียน ทั้งขยะไม่เป็น ที่ ไม่เข้าแถวเวลารับของหรือซื้ออาหารที่โรงอาหาร ขาดความมีน้ำใจ ไม่เสียสละ ไม่มีความอดทน เดินผ่านครูไม่ยกมือไหว้ การบริหารโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติฯ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นต้นแบบที่ดีในสังคมได้ พัฒนานักเรียนทั้งทางด้านความรู้ควบคู่ไป กับทางด้านคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ความเป็นสุภาพบุรุษ สุภาพสตรีของนักเรียน จากปัญหาที่พบและความต้องการของชุมชน จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องพัฒนารูปแบบที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมดังกล่าวเพื่อให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมสูงขึ้น กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยใช้แนวปฏิบัติตามหลัก "เบญจวิถี" ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับศาสตร์พระราชานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ประกอบด้วย 1) เทิดทูนสถาบัน 2) กตัญญู 3) บุคลิกดี 4) มีวินัย 5) ให้เกียรติ เพื่อช่วยสร้างเสริมการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่จะเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยให้มีความเป็นสุภาพบุรุษและสุภาพสตรี สามารถนำไปถ่ายทอดให้นักเรียนให้เป็นแบบอย่างเดียวกันต่อไป

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนถือไม่จำกัดอายุ การเสริมสร้างและปลูกฝังเริ่มตั้งแต่ วัยเด็ก (Dahl and Killen, 2018) อายุและการศึกษาจริยธรรมไม่มีผลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Buell, E. K. 2009) การจัดกิจกรรมมีผลต่อการส่งเสริมกระบวนการวิเคราะห์ประเด็นทางความขัดแย้งในทางศีลธรรมที่ช่วยให้นักเรียนหรือผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีคุณธรรมเพิ่มสูงขึ้นได้ กิจกรรม ครูที่ปรึกษาและหลักสูตรจะมีผลในการเพิ่มคุณธรรมให้นักเรียน (Fitzgerald, D. 2011) เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอันดีงามของนักเรียนให้สูงขึ้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้เสนอรูปแบบในการพัฒนากิจกรรมที่ออกแบบมาเฉพาะจะช่วยส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมได้สูงขึ้น (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และศศิภาณูจน์ ทวีสุวรรณ. 2552, สุระ อ่อนแพง และคณะ 2556, ประไพรัตน์ ลำไจ. 2557, นพดล เค้นดวง 2560, ปาริชาติ ชีระวิทย์ 2561 และ Fitzgerald, D. 2011)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติให้สูงขึ้น เพื่อให้ได้รูปแบบที่เป็นต้นแบบของโรงเรียนในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเนื่องจากโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติมีเป้าหมายหลักคือพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดีเพื่อให้นักเรียนกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติได้พัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นต้นแบบให้แก่โรงเรียนในกลุ่มเฉลิมพระเกียรติและโรงเรียนอื่น ๆ สมดังวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ และความคาดหวังความต้องการของชุมชน เพื่อที่นักเรียนจะเติบโตเป็นต้นไม้มั่นที่แข็งแรง พร้อมทั้งจะเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมและก่อให้เกิดความสงบสุขในสังคมท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วสามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง และผู้อื่น ก่อประโยชน์แก่ตนเอง และสังคม สร้างความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
4. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตาม พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

การทบทวนวรรณกรรม

1. นโยบายพระราชกฤษฎีกาการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ (รัชกาลที่ 10) ทรงเน้นย้ำถึงความสำคัญของการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศและการเติบโตของบุคคล นโยบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ

เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชาชนทุกคน วิสัยทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสอดคล้องกับความจำเป็นในการปรับการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและนวัตกรรม นโยบายดังกล่าวยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและค่านิยมไทยไปพร้อมๆ กับการเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองโลก (Ministry of Education, 2020)

2. แนวทางการนํานโยบายพระราชศึกษาไปปฏิบัติในสถานศึกษา

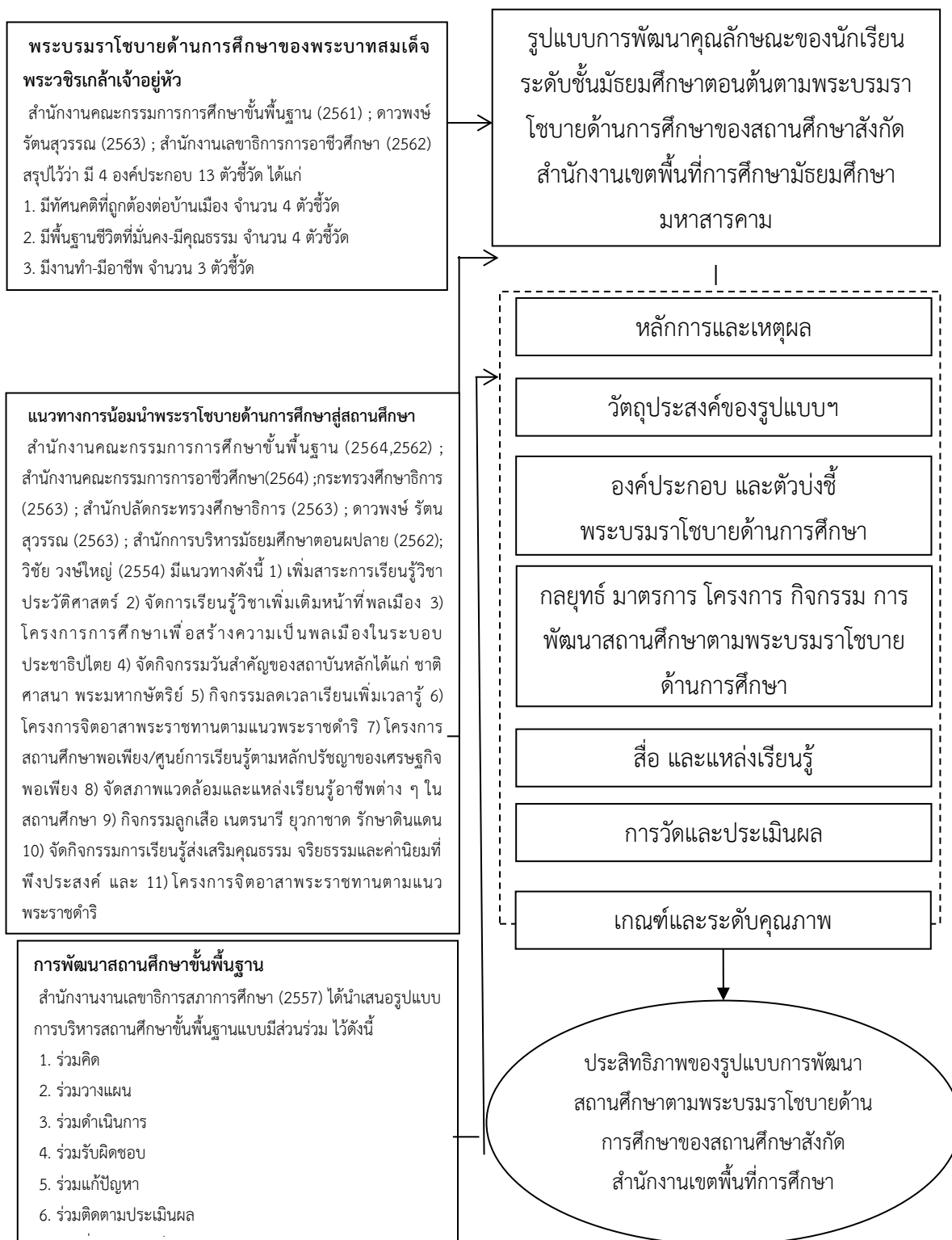
การนํานโยบายพระราชศึกษาไปปฏิบัติในสถาบันการศึกษามีแนวปฏิบัติที่สำคัญหลายประการ ประการแรก โรงเรียนได้รับการส่งเสริมให้บูรณาการการศึกษาด้านศีลธรรมและจริยธรรมเข้ากับหลักสูตรของตน เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนจะพัฒนาบุคลิกภาพที่เข้มแข็งควบคู่ไปกับความรู้ทางวิชาการ ประการที่สอง สถาบันการศึกษาควรใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้และทำให้การศึกษาเข้าถึงได้มากขึ้น ซึ่งรวมถึงการใช้แพลตฟอร์มและทรัพยากรดิจิทัลเพื่อสนับสนุนกระบวนการสอนและการเรียนรู้ นอกจากนี้ นโยบายยังแนะนำให้สถาบันต่างๆ ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการแบบไดนามิกของแรงงานยุคใหม่ สุดท้ายนี้ เรากระตุ้นให้โรงเรียนมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีไทย สร้างประสบการณ์การศึกษาที่สมดุลและองค์รวม (Office of the Basic Education Commission, 2021)

3. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยภายใต้แนวทางของนโยบายการศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเกี่ยวข้องกับแนวทางการกระจายอำนาจที่ให้อำนาจแก่ผู้บริหารโรงเรียนในท้องถิ่นและชุมชน โมเดลนี้เน้นการจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยที่ผู้มีส่วนได้เสียรวมทั้งผู้ปกครอง ครู และผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจ จุดเน้นอยู่ที่การสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ปรับเปลี่ยนได้และตอบสนองได้ตรงตามความต้องการอันหลากหลายของนักเรียน โรงเรียนได้รับการสนับสนุนให้ใช้วิธีการสอนที่เป็นนวัตกรรมใหม่ บูรณาการเทคโนโลยีในห้องเรียน และส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตรที่สนับสนุนการพัฒนาแบบองค์รวม นอกจากนี้ การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องสำหรับครูเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพื่อให้แน่ใจว่าครูจะมีทักษะและความรู้ล่าสุดในการสอน โมเดลนี้ยังรวมถึงกลไกการประเมินและข้อเสนอแนะที่เข้มงวดเพื่อติดตามความคืบหน้าและดำเนินการปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ (UNESCO Bangkok, 2021)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากการศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

โรงเรียนต้นแบบที่เป็นแหล่งศึกษาแนวทางการจัดการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยน้ำพองพัฒนาศึกษาฯ ร.ร. มิ่งมงคลภิเษก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบบันทึกข้อมูล และ 2) แบบบันทึกการศึกษภาคสนาม (Field note)

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ยกร่าง พร้อมนำร่างแบบบันทึกข้อมูลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมด้านภาษา ได้ค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสม ด้านภาษา วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างประเด็นกับวัตถุประสงค์ (Index Of Congruence : IOC) (ไพศาล วรคำ, 2559: 263)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย และเข้าศึกษาดูงานและเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบบันทึกภาคสนามการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา

5. วิเคราะห์ข้อมูลและแนวทางความสอดคล้องผลการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis)

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ทรงคุณวุฒิในประเมินร่างรูปแบบ จาก 4 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในระยะที่ 2 มีจำนวน 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบประเมินความเหมาะสม และ 2) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของคู่มือรูปแบบการพัฒนาฯ

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างและการหาคุณภาพของร่างรูปแบบฯ

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพของแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อร่างรูปแบบฯ

3.3 การสร้างและการหาคุณภาพของคู่มือการใช้รูปแบบฯ และการหาคุณภาพของแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือประกอบการใช้รูปแบบฯ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบฯ โดยเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ส่วนข้อที่มีค่าน้อยกว่า 3.51 นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง เพื่อปรับแก้ให้มีความเหมาะสมต่อไป

4.2 การวิเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อร่างรูปแบบการพัฒนา ด้วยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความสร้างข้อสรุปโดยหลักตรรกวิทยาเชิงอุปนัย (Induction)

4.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างคู่มือการประเมินร่างรูปแบบการพัฒนา คุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ส่วนข้อที่มีค่าน้อยกว่า 3.51 นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาอีกครั้ง และใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วจัดหมวดหมู่ นำเสนอแบบความเรียง

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 3 ผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

1.1 การทดลองใช้รูปแบบฯ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบฯ ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับโรงเรียนดังใหญ่วิทยาคม รัชมังคลาภิเษก ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้บริหาร ครู มีแผนการดำเนินงาน โครงการพัฒนาคุณลักษณะตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา อยู่ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หรือบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติการ ของโรงเรียน หรือผู้บริหารโรงเรียน ครู ยินดีและให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยคุณลักษณะตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการกำหนดคุณสมบัติเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 61 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 แบบประเมินการพัฒนาคุณลักษณะฯ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

2.2 แบบประเมินพัฒนาคุณลักษณะฯ มีลักษณะเป็นแบบแบบเช็คลิสต์ (Check List)

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างและการหาคุณภาพของแบบประเมินคุณลักษณะของนักเรียนด้วยตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาค้นคว้าประกอบ ตัวบ่งชี้ ของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพของแบบประเมินคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ยกย่องคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ระยะที่ 4 ประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. กลุ่มเป้าหมาย

1.1 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ประเมินประเมินรูปแบบฯ เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทดลองใช้รูปแบบฯ จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ 1) ผู้บริหาร จำนวน 3 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 9 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจของประเมินรูปแบบฯ จำนวน 73 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหาร จำนวน 3 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 9 คน 3) นักเรียน จำนวน 61 คน

2. เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในระยะที่ 4 มีทั้งหมด 2 ชนิด ได้แก่

2.1 แบบประเมินความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความถูกต้อง

2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การสร้างและการหาคุณภาพของแบบประเมินความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความถูกต้องครอบคลุม ของประเมินรูปแบบ

ผู้วิจัยร่างแบบประเมิน 4 ด้าน ความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความถูกต้องครอบคลุม ของประเมินรูปแบบการพัฒนาฯ จำนวน 3 ตอน และให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 จากนั้นปรับปรุงและจัดทำเป็นแบบประเมิน ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบฯ

ผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะ เมื่อแก้ไขแล้ว ได้นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 (ไพศาล วรคำ, 2559: 263) จากนั้นปรับปรุงและจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัย

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการอภิปราย ดังนี้

1. องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ คุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ และมีตัวบ่งชี้จำนวน 23 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก เบญจวิธินั้นเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในตัวบุคคลด้านด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านพฤติกรรมมีความเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ ในฐานะเยาวชนของประเทศเบญจวิถีเป็นคุณธรรม จริยธรรม อันดีที่สังคมคาดหวัง

2. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เบญจวิถี แนวทางการพัฒนาเบญจวิถี สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลทั้งนี้อาจ

เนื่องมาจากการดำเนินการเพื่อพัฒนาเบญจวิถี ต้องดำเนินงานอย่างมีระบบ จึงมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมีความหมาย องค์ประกอบดังกล่าวถูกนำไปใช้ตามสภาพจริงที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้รูปแบบ

3. นักเรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะเบญจวิถีโดยครูผู้สอนก่อนดำเนินการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีผลการประเมินหลังการดำเนินการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีเบญจวิถีโดยครูผู้สอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีผลการประเมินเบญจวิถีโดยการประเมินตนเองก่อนการดำเนินการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาหลังการดำเนินการ พบว่า นักเรียนมีผลการประเมินเบญจวิถีโดยการประเมินตนเองภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ผลการประเมินรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้คือ ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผล ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการอภิปราย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษา องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ คุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ และมีตัวบ่งชี้จำนวน 23 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้เนื่องมาจาก เบญจวิชิตนั้นเป็นคุณลักษณะที่อยู่ในตัวบุคคลด้านด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติและค่านิยม และด้านพฤติกรรมมีความเกี่ยวข้องกับความรักใคร่ชอบ ต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ ในฐานะเยาวชนของประเทศเบญจวิถีเป็นคุณธรรม จริยธรรม อันดีที่สังคมคาดหวัง สภาพของสังคมในเวลานั้นจึงมีองค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ เป็นจำนวนมากสอดคล้องกับสำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2559: 17) ที่ได้เสนอว่าความเป็นพลเมือง หมายถึง ผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติและค่านิยม มีพฤติกรรมหรือความประพฤติหรือที่ดำรงมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ เป็นพลเมืองและพลโลกที่ดีในระบอบประชาธิปไตย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องในวิถีการดำรงตนในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้กฎหมาย ประเพณีวัฒนธรรมและแนวปฏิบัติของการอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสงบสุขทั้งสังคมไทยและสังคมโลก 2) ด้านทักษะ เป็นผู้มีความคิดวิจารณ์ญาณและการตัดสินใจบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร การดำรงชีวิต ความชำนาญ สามารถแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันในสังคม และประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านเจตคติและค่านิยม เป็นผู้ดำรงและยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตยยึดมั่นคุณความดี มีศีลธรรมจริยธรรม พึงพาตนเองและเป็นที่พึ่งของบุคคลอื่นได้ คำนึงถึงการมีส่วนร่วมเคารพสิทธิ

ของตนเองและผู้อื่น ยอมรับและเชื่อมั่นในวิถีที่แตกต่างทั้งเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เพศผิวพรรณ วรรณะ และความเป็นมนุษย์ของกันและกัน และ 4) ด้านพฤติกรรมหรือความประพฤติที่ดีงาม เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูล ไม่นิ่งดูดาย บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ คำนึงถึงการมีส่วนร่วม มีสำนึกของการพัฒนา ทั้งการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติสอดคล้อง กับสถาบันพระปกเกล้า (2558: 35-36) ที่ได้สรุปลักษณะของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไว้ว่าเป็นผู้ที่มี สำนึกรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ และมีจิตสาธารณะเป็นคุณธรรมประจำใจ รวมไปถึงต้องเป็นผู้มีวินัย มีเหตุผล แสดงออกซึ่งสิทธิ เสรีภาพ นั้นได้อย่างเหมาะสม ไม่ละเมิดผู้อื่น ที่สำคัญมีความรับผิดชอบต่อสังคม กระตือรือร้นและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้ยังต้องมีคุณลักษณะสำคัญ 9 ประการ ได้แก่ 1) ตระหนักถึงศักดิ์ศรี สิทธิ เสรีภาพ 2) เคารพกฎระเบียบ 3) ยึดหลักกฎหมาย 4) ทำหน้าที่ 5) มีความรับผิดชอบ 6) ใช้หลักเหตุผล 7) ยึดมั่นยุติธรรม 8) ยึดหลักสันติ และ 9) มีส่วนร่วมนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Abowitz and Harnish (2006) ที่ได้เสนอไว้ว่าความเป็นพลเมืองมีหลายมิติ มีองค์ประกอบ สำคัญได้แก่ 1) มีเอกลักษณ์ที่มาจากความเป็นสมาชิกของชุมชนทางการเมือง 2) ยึดถือค่านิยมเฉพาะอุดมคติ 3) มีสิทธิและหน้าที่ 4) มีส่วนร่วมทางการเมือง และ 5) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า 2) รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระ เกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการและ เหตุผล วัตถุประสงค์ เบญจวิถี แนวทางการพัฒนาเบญจวิถี สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากการดำเนินการเพื่อพัฒนาเบญจวิถี ต้องดำเนินงานอย่างมีระบบ จึงมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างมีความหมาย องค์ประกอบดังกล่าวถูกนำไปใช้ตามสภาพจริงที่ตรงตามความต้องการ ของผู้ใช้รูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์ (2554: 20) ที่ได้สรุปลักษณะรูปแบบที่แตกต่างกันไว้ 3 ลักษณะ คือ 1) แบบแผนภาพคล้ายหรือภาพร่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่สมบูรณ์เหมือนของจริง 2) แบบ แผนความสัมพันธ์ของตัวแปรหรือสมการทางคณิตศาสตร์ 3) แบบองค์ประกอบการทำงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสอดคล้องกับแนวคิดของเยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2548: 27) ที่ได้นำเสนอไว้ว่า รูปแบบมีลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) เป็นการถ่ายทอดความคิดจินตนาการของบุคคลที่มีต่อปรากฏการณ์ใด ๆ เป็นโครงสร้างที่มี ระบบระเบียบ สำหรับนำเสนอเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจแนวคิดของเจ้าของรูปแบบได้โดยง่าย 2) โครงสร้างของ รูปแบบจะเน้นเฉพาะตัวแปร องค์ประกอบ หรือสาระที่สำคัญๆ โดยรูปแบบต่าง ๆ ที่เข้าข่ายเป็นลักษณะของ รูปแบบจะต้องเน้นสิ่งสำคัญเท่านั้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ 3) ต้องมีการเชื่อมโยงต่อเนื่อง ระหว่างตัว แปร องค์ประกอบ หรือสาระสำคัญโดยตัวแปร องค์ประกอบหรือสาระสำคัญ ต้องมีการเชื่อมโยงอย่างเป็น ระบบ ง่ายต่อการเข้าใจโดยอาจใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อให้รูปแบบมีความกระชับเท่าที่จะทำได้ และ 4)รูปแบบ ไม่ใช้การบรรยายหรือพรรณนาอย่างยืดเยื้อ โดยรูปแบบควรเป็นภาพแผนภูมิ สัญลักษณ์หรือแผนผังที่เข้าใจได้ ด้วยการนำเสนอเพียงครั้งเดียว หรือน้อยครั้งที่สุด

3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตามพระ บรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า 3) นักเรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะเบญจวิถีโดยครูผู้สอนก่อนดำเนินการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีผลการประเมินหลังการดำเนินการพัฒนา พบว่า นักเรียนมีเบญจวิถีโดยครูผู้สอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีผลการประเมินเบญจวิถีโดยการประเมินตนเองก่อนการดำเนินการพัฒนาภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาหลังการดำเนินการ พบว่า นักเรียนมีผลการประเมินเบญจวิถีโดยการประเมินตนเองภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัยอย่างเป็นระบบตั้งแต่การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาคูงานโรงเรียนต้นแบบ แล้ววิเคราะห์หาความสอดคล้อง ก่อนที่ผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบฯ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาวิชา ได้ช่วยตรวจสอบความเหมาะสม ความเป็นไป ทำให้รูปแบบฯ ที่มีความตรงมีคุณภาพเบื้องต้นก่อนนำไปใช้จริง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำรูปแบบฯ ไปใช้จริงตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ และเมื่อสิ้นการดำเนินงานตามกิจกรรม ผู้วิจัยได้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องประเมินรูปแบบสอดคล้องกับแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์ (2554: 94) ที่ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาแบบไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสำรวจ หรือสังเคราะห์สภาพปัญหา และความต้องการ 2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพโดยการตรวจสอบความเหมาะสม และประสิทธิภาพ 3) การทดลองใช้ 4) การประเมิน ปรับปรุง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2546: 1-3) ที่ได้เสนอไว้ว่าการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบเป็นแนวใหม่ เป็นการพัฒนาความรู้ให้มีความชัดเจนเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนคือ การสร้างหรือพัฒนารูปแบบขึ้นมาตามสมมติฐานและการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของรูปแบบโดยการทดลองใช้รูปแบบในสถานการณ์จริงและเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์และปรับปรุงพัฒนารูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับแนวคิดของนวภา วงษ์อินตา (2564: 173) ได้กล่าวว่าผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะตามศตวรรษที่ 21 ที่เรียนด้วยชุดสร้างความรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ สำหรับครูประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ อยู่ในระดับดี

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตาม พระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า 4) ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ผลการประเมินรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้คือ ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นว่ารูปแบบมีความน่าสนใจ มีการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดก่อนสร้างและพัฒนารูปแบบ ทำให้กระบวนการพัฒนาเป็นระบบ มีการกำหนดตัวบ่งชี้หลัก ตัวบ่งชี้ย่อยอย่างชัดเจน มีวิธีการ เครื่องมือวัดและประเมินผล ชัดเจน เหมาะสม ทำให้ผลการประเมินที่ได้มีความน่าเชื่อถือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความพึงพอใจสอดคล้องกับแนวคิดของวโร เพ็งสวัสดิ์ (2552: 11) ได้เสนอกระบวนการวิจัยและพัฒนา ประกอบด้วยขั้นตอนการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ เมื่อสร้างผลิตภัณฑ์เสร็จแล้วจะต้องนำไปตรวจสอบความเหมาะสมและประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ ถ้าหากผลการตรวจสอบความเหมาะสมและประสิทธิภาพยังไม่เป็นที่พึงพอใจหรือมีบางส่วนที่

ไม่สมบูรณ์จะต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขจนกระทั่งผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สำหรับการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์จะดำเนินการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสิริวรรณ ศรีพล (2559: 25-48) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับครูสังคมศึกษา พบว่า ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรจำสารสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ ตีความสิ่งที่ควรพัฒนาเบญจวิถีให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ก่อนนำผลการประเมินมาใช้ ให้ครูผู้สอนตรวจสอบผลการประเมินจากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อาจให้เพื่อนช่วยประเมิน ครูหลายกลุ่มสาระเป็นผู้ประเมิน หรือ ผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้ประเมิน จะทำให้ได้ข้อมูลจากหลายแหล่ง มีความน่าเชื่อถือ มากขึ้น

3. ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนสู่ความเป็นสุภาพสตรีตามหลักเบญจวิถีของกลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษก ระดับดีขึ้นไปจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 นักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานระดับดีขึ้นไปจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 93.33 และนักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับดีขึ้นไปจำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 จะเห็นว่ายังมีนักเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินเบญจวิถี ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับกลุ่มนักเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เพราะอาจเป็นปัญหาเชิงพฤติกรรมในระยะยาวต่อไป

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้วยเบญจวิถีกลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับโรงเรียนทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่กว้างขึ้น เป็นภาพรวมของระดับเขตพื้นที่การศึกษา ภาพรวมของระดับจังหวัด ภาพรวมของระดับภาค และภาพรวมระดับประเทศ

5.3.2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณลักษณะเบญจวิถี กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.3.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยถึงคุณลักษณะเบญจวิถีระดับอื่น ๆ เช่น ปฐมวัย ระดับประถมศึกษา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ. (2563). พลเอก ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ องคมนตรี ตรวจเยี่ยมและติดตามการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี 2563. Retrieved from: <https://www.isoc5.net/presses/view/186/>
- นพดล เด่นดวง. (2560). การประเมินโครงการตามแนวทางเบญจวิถีเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นสุภาพบุรุษสุภาพสตรีของนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม). นครปฐม: โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม.
- นวกา วงษ์อินตา (2564) ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดสร้างความรู้ในรายวิชาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับครูประถมศึกษา ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 13 (3), 173-187.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก.
- ประไพรัตน์ ลำไฉ. (2557). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. *วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต: มหาวิทยาลัยพะเยา*.
- ปาริชาติ ชีระวิทย์. (2561). การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 11 (11), 31-39.
- ไพศาล วรคำ. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- เยาวดีรางชัยกุล วิบูลย์ ศรี . (2546). *การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตน์ บัสนน. (2554). *การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: ริมปิงการ.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2552). *วิธีวิทยาการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). *นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ : บริษัท อาร์ แอนด์ ปรีนท์ จำกัด.
- สำนักงานบริหารมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2562). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3 ปี (ปีการศึกษา 2564 – 2566)*. สำนักงานบริหารมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษา สู่การปฏิบัติ และปลูกจิตสำนึกความรักชาติ ศาสนาและเทิดทูนพระมหากษัตริย์*. Retrieved from: <https://www.moe.go.th/น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษา>
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2564). *แนวทางการน้อมนำพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเมือง สถาบันพระปกเกล้า. (2558). *คุณธรรมและจริยธรรมไม่มีขายสังคมไทยจะมีได้ต้องช่วยกัน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แนวทางการดำเนินงานโครงการสร้างและส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามรอยพระยุคลบาทด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ ประจำปี 2563*. สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2559). *ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสำนึกความรักชาติให้เกิด 250 แก่นักเรียนโดยใช้เนื้อหาและแหล่งวิทยาการทางประวัติศาสตร์สำหรับครูสังคมศึกษา*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุทธีวรรณ ตันติรจนาวงศ์ และศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ. (2552). *การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ:กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- สุระ อ่อนแพง, ปัญญา สังขวดี, วิทยา จันทร์ศิลา, สำราญ มีแจ้ง. (2556). รูปแบบการบริหารเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15, (5), 258-265.
- Abowitz, K. K., & Harnish, J. (2006). Contemporary Discourses of Citizenship. *Review of Educational Research*, 76(4), 653-690. <https://doi.org/10.3102/00346543076004653>
- Buell, E.K. (2009). *The relationship of ethics education to the moral development of accounting students* (D.B.A.). Ann Arbor: United States. Retrieved from <https://search.proquest.com/pqdtglobal/docview/305149926/abstract/4F472A17222C449CPQ/9>
- Dahl, A., Killen, M. (2018). A Developmental Perspective on the Origins of Morality in Infancy and Early Childhood. *Front Psychol.* 20 (9), 1736. doi: 10.3389/fpsyg.2018.01736.
- Fitzgerald, D. (2011). *The relationship between high school leadership organizations and moral growth* (Ed.D.). United States: Ann Arbor.
- Ministry of Education. (2020). Royal Policy on Education under King Rama X. Retrieved from Ministry of Education, Thailand.
- Office of the Basic Education Commission. (2021). Guidelines for Implementing Royal Education Policy. Retrieved from OBEC.
- UNESCO Bangkok. (2021). Education in Thailand: An OECD-UNESCO Perspective. Retrieved from [UNESCO Bangkok](https://unesco.org/education-in-thailand).